

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ارزیابی رشد کودک

گروه بهبود تغذیه معاونت بهداشتی - اسفند ۱۳۹۷

منحنی رشد استاندارد سازمان جهانی بهداشت

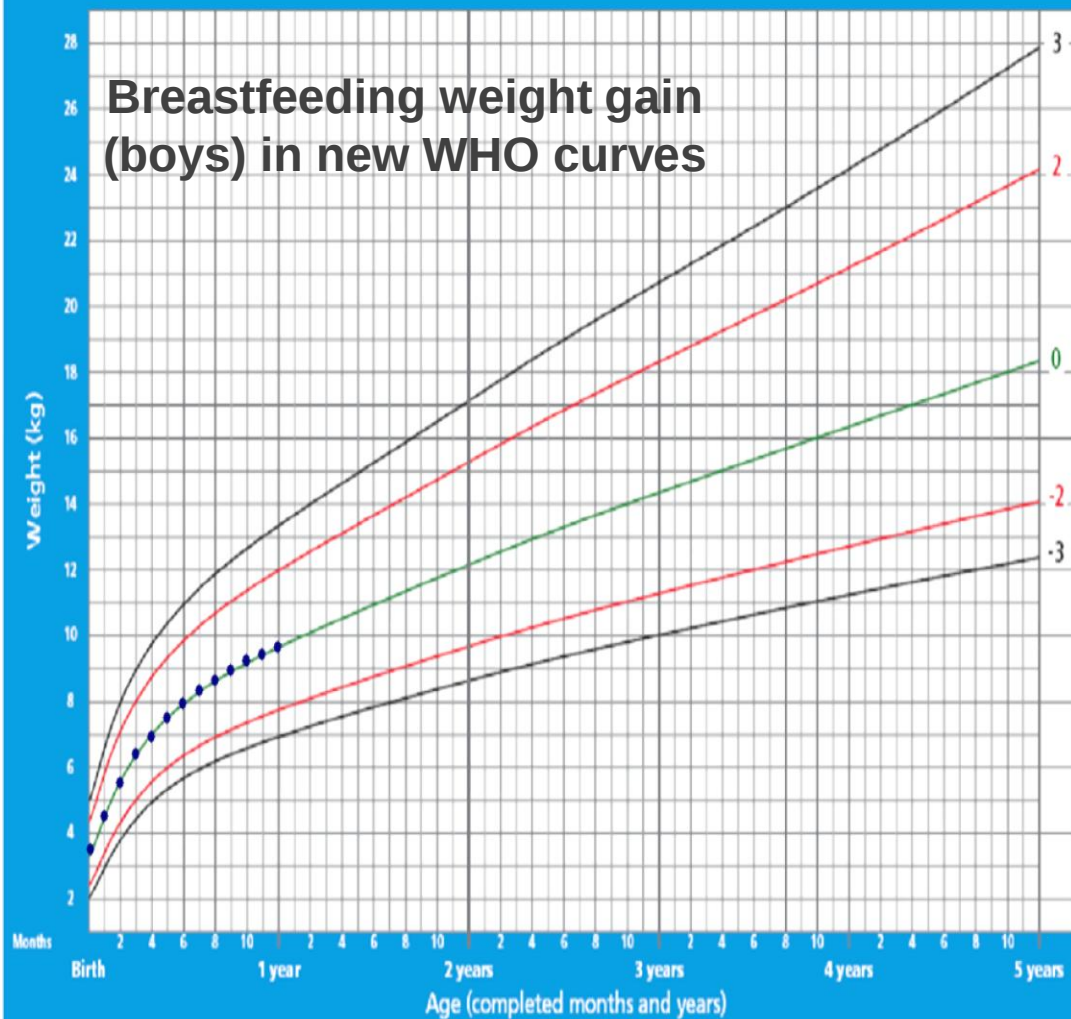
در گذشته منابع مربوط به رشد از تجزیه و تحلیل اطلاعات و نمونه‌های مربوط به یک کشور به دست می‌آمد

– سازمان جهانی بهداشت در سال ۱۹۹۷-۲۰۰۳ با مطالعه و بررسی وسیعی روی کودکان شش منطقه مختلف دنیا (آمریکا، نروژ، برزیل، غنا، عمان و هند) نمودارهای جدید رشد را به عنوان استانداردهای جهانی تهیه نماید

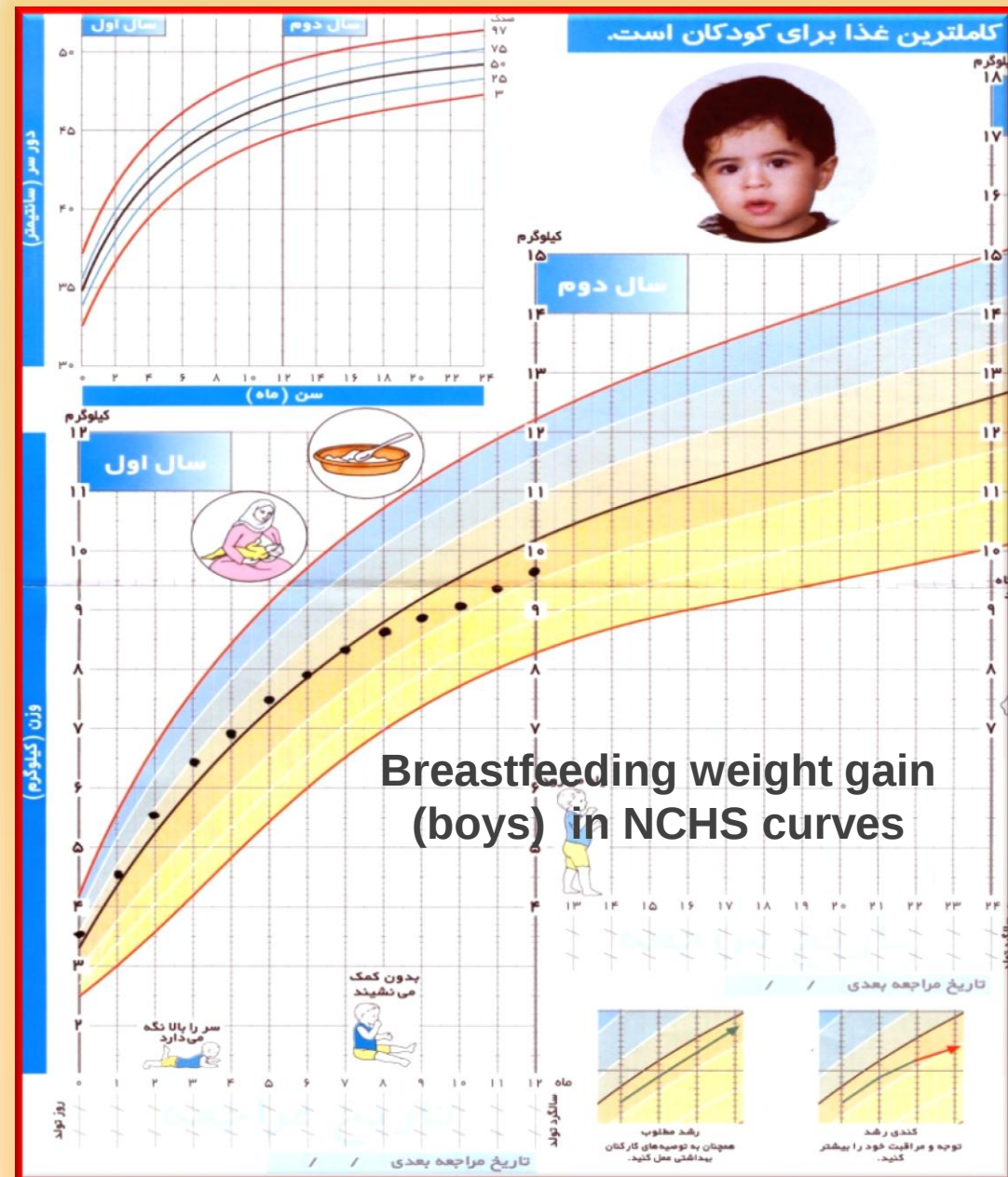
WHO Multicentre Growth Reference Study (MGRS)

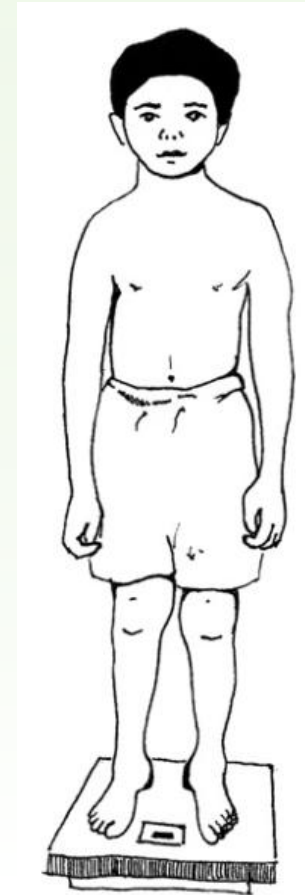
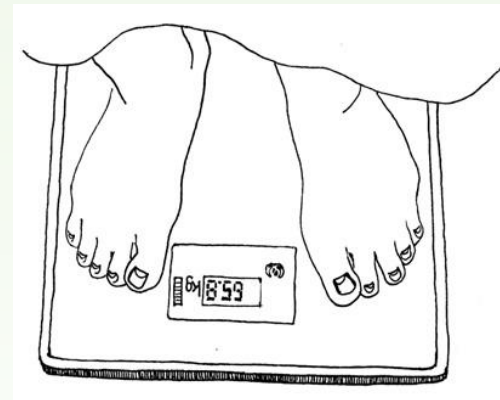
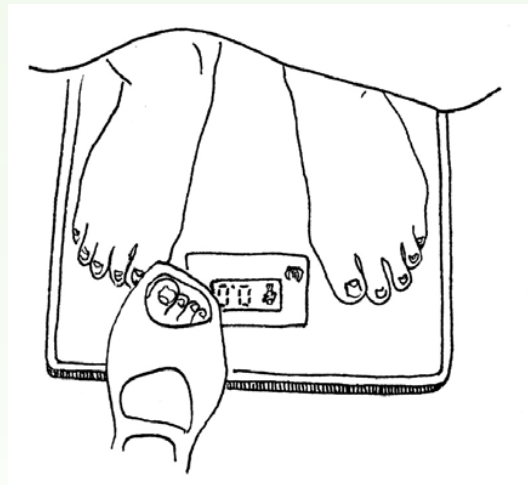
Birth to 5 years (z-scores)

WHO Child Growth Standards

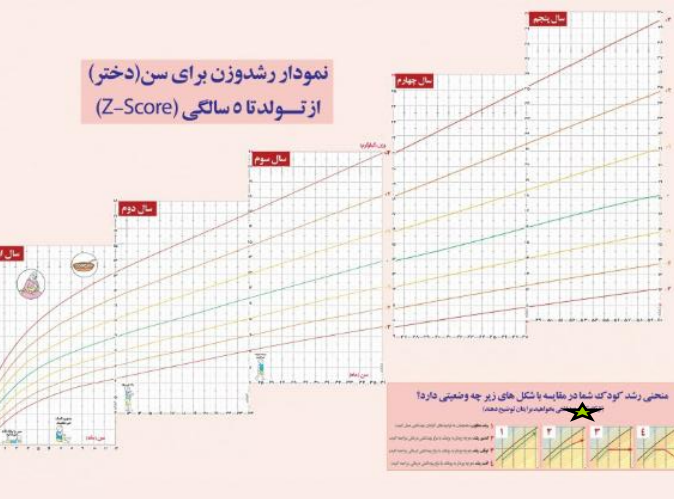
ارزیابی وزن برای سن

روش صحیح اندازه‌گیری وزن

- ابزار اندازه‌گیری وزن محکم و بادوام، الکترونیکی (دیژیتالی) دارای دقت اندازه‌گیری در حدود ۰.۱ کیلوگرم (گرم ۱۰۰)
- در آوردن تمام لباس‌های کودک بجز زیرپوش (یک پوشک خیس، کفش، شلوار جین می‌تواند وزن کودک را ۰.۵ کیلوگرم اضافه کند) در کودکان بزرگتر تمام لباس‌ها بجز لباس زیر درآورده شود
- اتاق گرم
- سرعت و دقت در کار برای پیشگیری از گریه کودک
- برای توزین کودک زیر ۲ سال از ترازوی کفه‌ای، شیرخوار بزرگتر از ۷-۸ ماه می‌تواند روی ترازو بنشیند، روی ترازو پارچه گرم بیندازید
- توزین کودک بالای ۲ سال بصورت ایستاده روی ترازوی دیژیتالی
- ثبت وزن کودک روی کارت مراقبت کودک در حضور مادر و توضیح روند رشد کودک برای مادر

ارزیابی وزن برای سن غیر پزشک :

منحنی وزن برای سن	طبقه بندی	توصیه‌ها/ اقدام
پایین -3 z- score	کم‌وزنی شدید	ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
مساوی -3 z- score تا کمتر از -2 z- score	کم‌وزنی	- به منحنی وزن برای قد مراجعه شود - مشاوره و ارائه توصیه های تغذیه‌ای - ارزیابی اصلاح تغذیه کودک زیر ۲ ماه ۱ روز بعد و بالای ۲ ماه ۵ روز بعد - مراجعه بعدی برای ارزیابی رشد کودک: - زیر ۲ ماه ۱۰ روز بعد ۲ ماهه تا یکسال ۲ هفته بعد - بالای یک سال یک ماه بعد - در صورتی که وزن کودک اضافه نشده باشد، مجددا در این طبقه بندی قرار گیرد به پزشک مرکز جامع سلامت ارجاع شود.
بیشتر از $+1$ z- score	احتمال اضافه وزن	منحنی وزن برای قد بررسی شود
- مساوی -2 z- score تا مساوی $+1$ z- score و - روند رشد نامعلوم یا - روند رشد متوقف شده یا - روند رشد نزولی	نیازمند بررسی بیشتر از نظر وزن	- منحنی وزن برای قد بررسی شود - توصیه‌های تغذیه‌ای را ارائه دهید - مراجعه بعدی برای ارزیابی اصلاح تغذیه کودک زیر ۲ ماه یک روز بعد و بالای ۲ ماه ۵ روز بعد - مراجعه بعدی ارزیابی رشد کودک: - زیر ۲ ماه ۱۰ روز بعد ۲ ماهه تا یکسال ۲ هفته بعد - بالای یک سال یک ماه بعد - در صورتی که وزن کودک اضافه نشده باشد، بعد از ۲ مراقبت ارجاع شود
- مساوی -2 z- score تا مساوی $+1$ z- score و - روند رشد به موازات میانه یا - روند رشد صعودی	طبیعی	- منحنی وزن برای قد بررسی شود - ارزیابی کودک را طبق صفحات بعدی ادامه دهید

ارزیابی وزن برای سن پزشک :

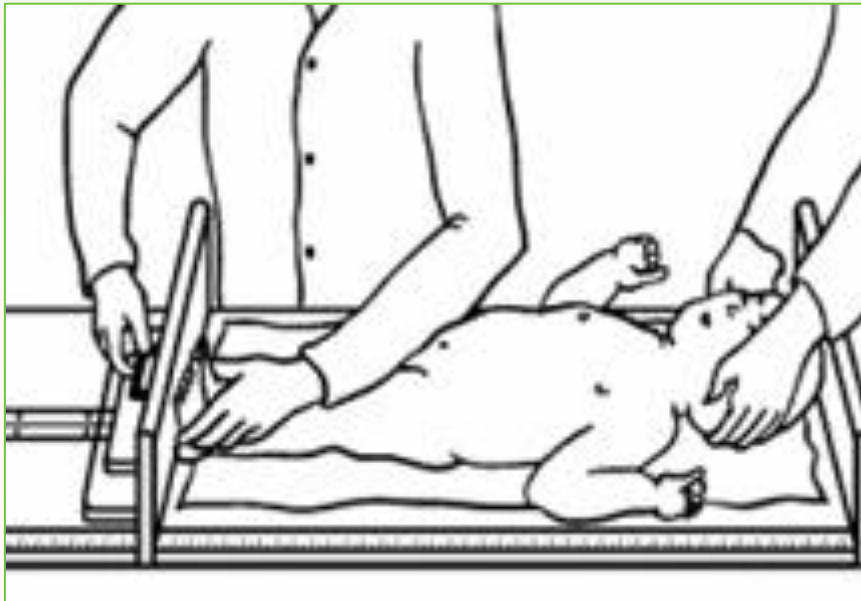
منحنی وزن برای سن	طبقه بندی	توصیه‌ها/ اقدام
پایین 3- z- score	کم‌وزنی شدید (Severely underweight)	- در صورت وجود هریک از وضعیت های زیر پس از اقدامات اولیه و تثبیت وضعیت کودک ، به بیمارستان ارجاع دهید - وزن برای قد زیر 3- Z- score (لاغری شدید) - ادم دوطرفه در پاها - دور میانه بازو (MUAC) کمتر از ۱۱۵ میلی‌متر - وجود بیماری همراه * - ضمن اخذ شرح حال و معاینه فیزیکی کامل وضعیت تغذیه ای کودک را ارزیابی نموده و آزمایش‌های اولیه را درخواست نمایید. - در صورت طبیعی بودن آزمایش ها، مکمل های مورد نیاز را توصیه کنید و سپس به کارشناس تغذیه (در صورت وجود) ارجاع دهید، کارشناس تغذیه از نظر نیازمند بودن کودک به دریافت سید غذایی وضعیت اقتصادی خانواده را ارزیابی و در صورت لزوم کودک را جهت دریافت سید غذایی معرفی می کنید. در صورت نبودن کارشناس تغذیه، پزشک این ارزیابی را انجام داده و در صورت لزوم کودک را معرفی کنید. در صورت نبود فقر در خانواده، کارشناس تغذیه توصیه های تغذیه ای را انجام داده و سپس پی گیری شود. - در صورت غیر طبیعی بودن آزمایش‌های اولیه و یا نبود امکان تشخیص و درمان به مرکز تخصصی ارجاع دهید. ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
مساوی 3- z- score تا کمتر از 2- z- score	کم وزنی (Underweight)	- ضمن اخذ شرح حال و معاینه فیزیکی کامل، وضعیت تغذیه کودک را ارزیابی کنید. - در صورت وجود بیماری درمان مناسب انجام شود. - در صورت نبود بیماری آزمایش‌های اولیه درخواست شود** - در صورت غیر طبیعی بودن آزمایش‌ها یا نبود امکان تشخیص و درمان به مرکز تخصصی ارجاع داده شود. - در صورت طبیعی بودن آزمایش‌ها، مکمل های مورد نیاز را توصیه کنید و سپس به کارشناس تغذیه (در صورت وجود) ارجاع دهید، کارشناس تغذیه از نظر نیازمند بودن کودک به دریافت سید غذایی وضعیت اقتصادی خانواده را ارزیابی و در صورت لزوم کودک را جهت دریافت سید غذایی معرفی می کند. در صورت نبود کارشناس تغذیه، پزشک این ارزیابی را انجام داده و در صورت لزوم کودک را معرفی کند. در صورت نبود فقر در خانواده، کارشناس تغذیه توصیه‌های تغذیه‌ای را انجام داده و سپس پیگیری شود **** - زیر ۲ ماه: ۱۰روز بعد، ۲ ماه تا یکسال: ۲هفته بعد، بالای یک سال: یک ماه بعد
بیشتر از 1- z- score +	احتمال اضافه وزن	به منحنی وزن برای قد مراجعه شود
- مساوی 2- z- score تا مساوی 1z- score + - روند رشد نامعلوم یا - روند رشد متوقف شده یا - روند رشد نزولی	نیازمند بررسی بیشتر از نظر وزن	- به منحنی وزن برای قد مراجعه شود - مراقبت‌های روتین ادامه یابد - توصیه‌های تغذیه‌ای - پی گیری بر اساس جدول توالی*** - زیر ۲ ماه: ۱۰روز بعد، ۲ ماه تا یکسال: ۲هفته بعد، بالای یک سال: یک ماه بعد
- مساوی 2- z- score تا مساوی 1z- score + - روند رشد به موازات میانه یا - روند رشد صعودی	طبیعی	ارزیابی کودک طبق بوکلت انجام شود

*منظور از بیماری همراه مواردی بجز بیماریهای ساده ای از قبیل سرماخوردگی یا فارنژیت ساده ای است که به صورت سرپایی درمان شده و طی چند روز بعدی کودک بهبود می یابد.

***P - Ca- CBC – U/C –U/A -S/E×3 –Cr –BUN –FBS–Na–K) الکلین فسفاتاز ودر صورت امکان بررسی سلیاک(IgA anti-tTG, Serum IgA,

**** کلیه پیگیری‌ها توسط غیر پزشک تیم سلامت انجام می‌شود. د رصورت اختلال در وزن گیری پس از ۱ دور ه پیگیری، د رصورت لزوم با کارشناس تغذیه مشاوره شود وجهت ارجاع کودک به مرکز تخصصی تصمیم گیری کنید. اما درصورت وز ن گیری مطلوب، توصیه‌های تغذیه‌ای ارائه شده ادامه یافته و براساس جدول توالی پیگیری، پیگیری کودک تا رفع کم وزنی، ادامه یابد.

ارزیابی قد برای سن

روش صحیح اندازه‌گیری قد

- تا ۲ سالگی قد خوابیده (Length)
- بعد از ۲ سالگی قد ایستاده (Height)
- قد کودکان بلندتر از ۸۵ سانتیمتر به صورت ایستاده
- کودکان کوتاه‌تر از ۸۵ سانتیمتر به صورت خوابیده
- قد ایستاده ۰.۷ سانتی متر کمتر از قد خوابیده است
- قسمت متحرک در تخت قد سنج خوابیده بخش پایینی
- قسمت متحرک در قد سنج ایستاده مربوط به قسمت سر
- کفش، جوراب و زینت آلات موی سر کودک در آورده شود

اندازه گیری قد به صورت خوابیده

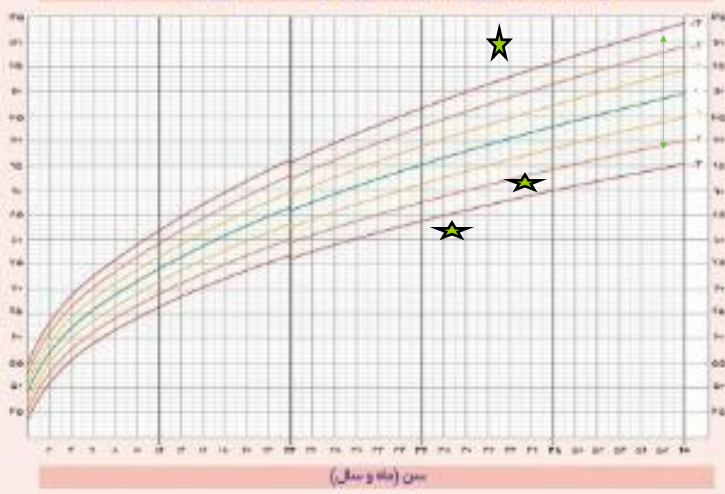
- روش کار را به مادر یا همراه کودک توضیح دهید.
- تخت قد سنج برای اندازه گیری قد خوابیده، روی سطح صاف و محکم
- سر کودک مماس با تخته یا دیوار، با گذاشتن دست ها روی زانوی کودک قد او را به دقت خوانده و ثبت می کنیم
- کفش های کودک و هر چیزی را که ممکن است روی سرش باشد، دریاورید.
- کودک را به آرامی و به پشت روی تخته قرار دهید، در حالی که سرش در طرف قسمت ثابت عمودی و کف پاهایش نزدیک بخش متحرک باشد.
- کودک باید درست در وسط تخته، با نگاه مستقیم به بالا، دراز بکشد.
- دستیار باید سر کودک را محکم به بدنه تخته نگه دارد.
- شخص مسئول اندازه گیری یک دست خود را روی زانو ها (برای صاف نگهداشتن پاها) و با دست دیگر پاهای کودک را صاف در برابر بخش متحرک قرار دهد و آن را محکم اما به نرمی و آرامی روی پاها فشار می دهد.
- مسئول اندازه گیری طول قد را با تقریب یک دهم سانتیمتری خواند و اعلام می کند.
- دستیار این عدد را با صدای بلند تکرار و روی صفحه داده ها ثبت می کند.

اندازه گیری قد به صورت ایستاده

- ایستادن صحیح کودک (پشت سر، شانه ها، برآمدگی باسن، ماهیچه های ساق پا و پاشنه ها به صفحه ی عمودی مماس باشد، مادر زانوها و قوزک پای کودک را نگه دارد تا صاف بایستد و ساق پا و پاشنه هایش بر صفحه ی عمودی پشتی مماس باشد)
- سر کودک در موقعیت صحیح (یک خط افقی از مجرای گوش به حاشیه ی پایینی گودی چشم موازی صفحه اصلی باشد، سر به طرف روبرو) برای نگه داشتن سر در این وضعیت با فضای میان انگشت شست و چهار انگشت دیگر به طور ثابت نگه دارید
 - فشار شکم کودک کمی به داخل
 - مماس کردن صفحه متحرک فوقانی با سر کودک

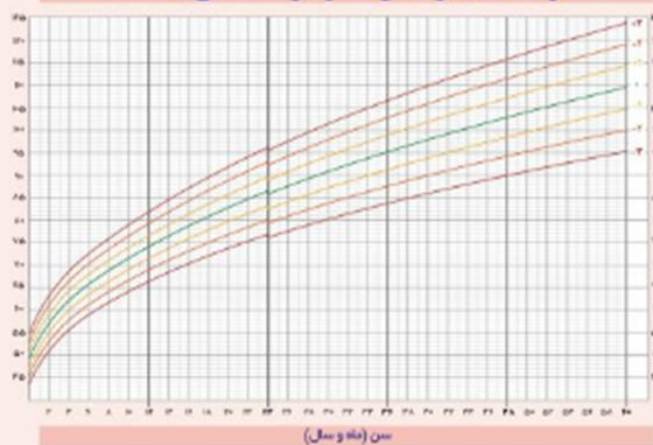
ارزیابی قد برای سن غیر پزشک

نمودار رشد (قد برای سن) دختر از تولد تا ۵ سالگی (Z-Score)

منحنی قد برای سن	طبقه بندی	توصیه‌ها / اقدام
پایین -3 z- score	کوتاه قدی شدید	- ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
مساوی -3 z- score تا کمتر از -2 z- score	کوتاه قدی	- ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
بیشتر از $+3$ z- score	خیلی بلند قد	- ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
- مساوی -2 z- score تا مساوی $+3$ z- score و - روند افزایش قد نامعلوم یا - روند افزایش قد متوقف شده یا - روند افزایش قد کند شده	نیازمند بررسی بیشتر از نظر قد	- ادامه مراقبت‌های روتین - توصیه‌های تغذیه‌ای - مراجعه بعدی برای ارزیابی تغذیه کودک زیر ۲ ماه ۱ روز بعد و بالای ۲ ماه ۵ روز بعد - مراجعه بعدی برای ارزیابی رشد کودک: - کوچکتر از ۶ ماه: ۱ ماه بعد ۶ تا ۱۲ ماه: ۲ ماه بعد - بزرگتر از ۱ سال: ۳ ماه بعد - در صورتی که قد کودک اضافه نشده باشد، بعد از ۲ پیگیری ارجاع شود
- مساوی -2 z- score تا مساوی $+3$ z- score و - روند رشد به موازات میانه یا - روند رشد صعودی	طبیعی	ارزیابی کودک را طبق صفحات بعدی ادامه دهید

نمودار رشد (قد برای سن) دختر از تولد تا ۵ سالگی (Z-Score)

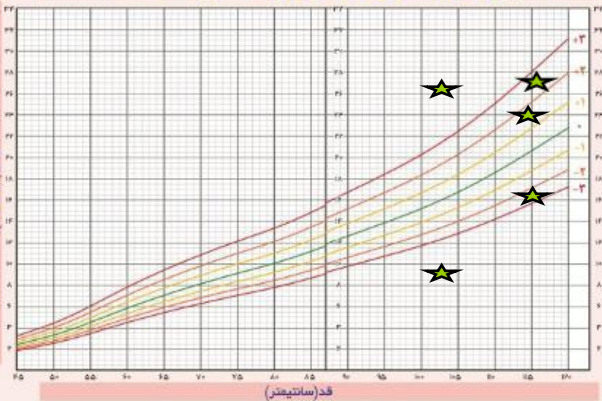

ارزیابی قد برای سن پزشک

منحنی قد برای سن	طبقه بندی	توصیه‌ها / اقدام
پایین -3 z- score	کوتاه قدی شدید (Severely stunted)	- ارجاع به متخصص کودکان ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
بیشتر از $+3$ z- score	خیلی بلند قد	- در صورت شک به وجود مشکل ارجاع به متخصص کودکان ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
مساوی -3 z- score تا کمتر از -2 z- score	کوتاه قدی (Stunted)	- معاینه فیزیکی کامل و بررسی از نظر چاقی و اضافه وزن (منحنی وزن برای قد) و وجود علائم سیستمیک - ارجاع به متخصص کودکان در صورت غیر طبیعی بودن معاینه فیزیکی - توصیه مصرف مکمل های مورد نیاز - ارجاع به کارشناس تغذیه برای مشاوره تغذیه - در صورت طبیعی بودن معاینه فیزیکی پیگیری* طبق توالی: - کوچک تر از ۶ ماه: ۱ ماه بعد ۶ تا ۱۲ ماه: ۲ ماه بعد - بزرگتر از ۱ سال: ۳ ماه بعد - پس از پی گیری یک دوره به کودک فرصت داده شود. در کودکان کوچک تر از ۱ سال برای تصمیم گیری حداقل یک دوره ی ۲ ماهه و برای کودکان بزرگتر از ۱ سال حداقل یک دوره ی ۳ ماهه زمان لازم است.
مساوی -2 z- score تا مساوی $+3$ zscore و - روند رشد نامعلوم یا - روند رشد متوقف شده یا - روند رشد کند شده	نیازمند بررسی بیشتر از نظر قد	- ادامه مراقبت های روتین - توصیه های تغذیه ای - پی گیری: - کوچک تر از ۶ ماه: ۱ ماه بعد ۶ تا ۱۲ ماه: ۲ ماه بعد - بزرگتر از ۱ سال: ۳ ماه بعد
مساوی -2 z- score تا مساوی $+3$ z- score و - روند رشد به موازات میانه یا - روند رشد به سمت میانه	طبیعی	ارزیابی کودک طبق بوکلت انجام شود

ارزیابی وزن برای قد غیر پزشک

وزن (کیلوگرم)

منحنی وزن برای قد	طبقه‌بندی	توصیه‌ها / اقدام
پایین -3 z-score	لاغری شدید	➤ ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ➤ ۲۴ ساعت بعد برای اطمینان از مراجعه کودک پیگیری شود
مساوی -3 z-score تا کمتر از -2 z-score	لاغری	➤ ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ➤ ۲۴ ساعت بعد برای اطمینان از مراجعه کودک پیگیری شود
بالای $+3$ z-score	چاقی	➤ ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ➤ ۲۴ ساعت بعد برای اطمینان از مراجعه کودک پیگیری شود
بیشتر از $+2$ z-score تا مساوی $+3$ z-score	اضافه وزن	
بیشتر از $+1$ z-score تا مساوی $+2$ z-score	احتمال خطر اضافه وزن	➤ کودک را از نظر تغذیه ارزیابی کنید ➤ آموزش تغذیه کودک بر اساس راهنمای مشاوره تغذیه برای کودک با اضافه وزن ➤ مراجعه بعدی برای ارزیابی اصلاح تغذیه کودک زیر ۲ ماه ی روز بعد و بالای ۲ ماه ۵ روز بعد ➤ مراجعه بعدی برای ارزیابی رشد کودک: ○ زیر ۲ ماه ۱۰ روز بعد ○ ۲ ماهه تا یکسال ۲ هفته بعد ○ بالای یک سال یک ماه بعد ○ در صورت اصلاح نشدن وزن برای قد بعد از ۲ بار پیگیری ارجاع دهید
مساوی -2 z-score تا مساوی $+1$ z-score	طبیعی	➤ ارزیابی کودک را طبق صفحات بعدی ادامه دهید.

ارزیابی وزن برای قد پزشک

وزن (کیلوگرم)

نمودار رشد (وزن برای قد) دختر از تولد تا هسالتی (Z-Score)

منحنی وزن برای قد	طبقه‌بندی	توصیه‌ها / اقدام
پایین $-3z\text{-score}$ یا ادم دوطرفه گوذه گذار یا یا $MUAC < 115\text{ mm}$	لاغری شدید (Severely wasted) یا سوء تغذیه حاد شدید	پس از معاینه اولیه و تثبیت وضعیت عمومی، ارجاع به بیمارستان ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
مساوی $-3 z\text{-score}$ تا کمتر از $-2z\text{score}$ یا $115\text{mm} < MUAC < 125\text{mm}$	لاغر (Wasted) یا سوء تغذیه حاد متوسط	- در صورت وجود بیماری همراه یا ادم یا دور میانه بازو (MUAC) کمتر از ۱۱۵ میلی‌متر، ارجاع به متخصص کودکان - در صورت نبود هریک از وضعیت های فوق ضمن اخذ شرح حال و معاینه فیزیکی کامل وضعیت مصرف غذای کودک را ارزیابی نموده، آزمایش‌های لازم* را درخواست نمایید ➤ در صورتی که فقر یکی از علل سوء تغذیه کودک باشد به کارشناس تغذیه (در صورت وجود) ارجاع داده تا از نظر نیازمند بودن به دریافت سبد غذایی ارزیابی و در صورت لزوم جهت دریافت سبد غذایی معرفی شود. در صورت نبودن کارشناس تغذیه، پزشک این ارزیابی را انجام داده و در صورت لزوم معرفی کنید. ➤ مکمل های مورد نیاز را توصیه کنید. ➤ در صورت غیر طبیعی بودن آزمایش‌های اولیه و یا نبودن امکان تشخیص و درمان به مرکز تخصصی ارجاع دهید. ➤ در صورت طبیعی بودن آزمایش ها، ضمن ارائه توصیه‌های تغذیه‌ای برای تکمیل مشاوره و توصیه های تغذیه ای به کارشناس تغذیه ارجاع دهید. - پی‌گیری کودک باید براساس جدول توالی سنی پی‌گیری وزن برای سن انجام شود.*** - در صورت بهبودی نیافتن در یک دوره ی پی‌گیری انجام شده، ارجاع به متخصص کودکان
بالای $+3 z\text{-sco}$	چاق (obese)	- شرح حال کامل به ویژه شرح حال تغذیه ای، معاینه فیزیکی کامل و بررسی از نظر وجود بیماری • در صورت وجود بیماری، هر گونه مورد غیر طبیعی در شرح حال و یا معاینه فیزیکی به متخصص کودکان ارجاع دهید. • در موارد معاینه طبیعی، آزمایش های اولیه درخواست شود. **** • در صورت غیر طبیعی بودن آزمایش های درخواستی، کودک را به پزشک متخصص کودکان ارجاع دهید. • در صورت طبیعی بودن آزمایش های درخواستی، کودک را به کارشناس تغذیه ارجاع دهید. • بر اساس جدول پی‌گیری وزن برای سن پیگیری نمائید. پی‌گیری تا زمان رفع اضافه وزن ادامه یابد. در صورت ادامه روند پس از ۱ دوره، به متخصص کودکان ارجاع دهید.
بیشتر از $+2 z\text{-score}$ تا مساوی $-3 z\text{-score}$	اضافه وزن (Overweight)	- بررسی وضعیت تغذیه ای کودک و خانواده، معاینه فیزیکی و توصیه های تغذیه ای - پیگیری بر اساس جدول پیگیری وزن برای سن
بیشتر از $+1 z\text{-score}$ تا مساوی $+2 z\text{-score}$	احتمال خطر اضافه وزن**	
مساوی $-2 z\text{-score}$ تا مساوی $+1 z\text{-score}$	طبیعی	ارزیابی کودک طبق بوکلت انجام شود

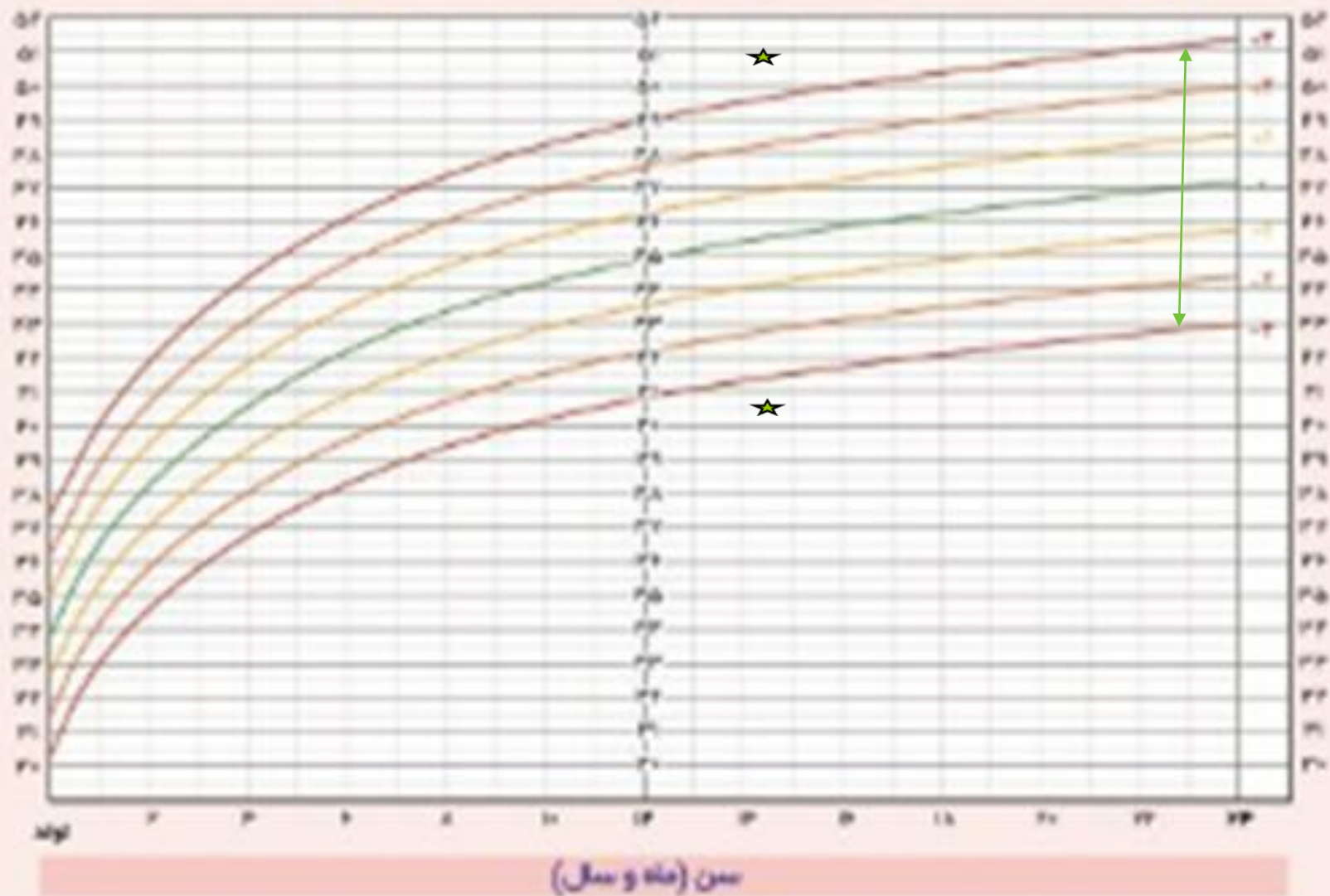
ارزیابی دور سر برای سن

Measurement of head circumference

نمودار رشد دور سر برای سن (دختر) از تولد تا ۲ سالگی (Z-Score)

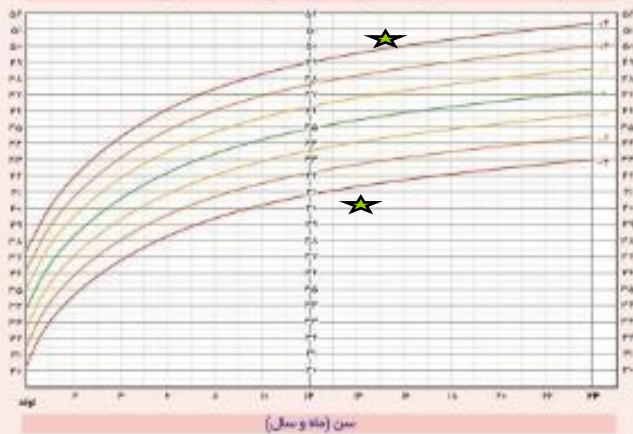
دور سر (سانتیمتر)

سن (ماه و سال)

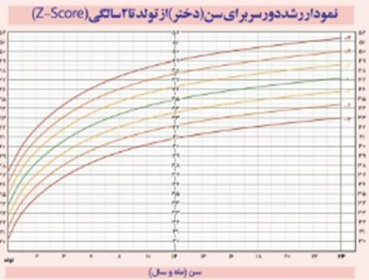
ارزیابی دور سر برای سن غیر پزشک

نمودار رشد دور سر برای سن (دختر) از تولد تا ۲ سالگی (Z-Score)

منحنی دور سر برای سن	طبقه بندی	توصیه ها
• پایین $-3z$ score	دور سر کوچک (میکروسفالی)	- ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
• بالای $+3z$ score	دور سر بزرگ (ماکروسفالی)	- ارجاع به م پزشک رکز خدمات جامع سلامت ۲۴ ساعت بعد پیگیری شود
• مساوی $-3z$ score تا مساوی $+3z$ score - و - روند افزایش دور سر، نامعلوم یا - روند افزایش دور سر متوقف شده یا - روند افزایش دور سر غیر موازی با منحنی میانگین	نیازمند بررسی بیشتر از نظر دور سر	- پیگیری - زیر ۶ ماه: ۲ هفته بعد - بالای ۶ ماه: یک ماه بعد - در صورت اصلاح نشدن دور سر بعد از ۲ پیگیری ارجاع شود
• مساوی $-3z$ score تا مساوی $+3z$ score - موازی با منحنی میانگین	دور سر طبیعی	ارزیابی کودک را طبق صفحات بعدی ادامه دهید

ارزیابی دور سر برای سن پزشک

دور سر برای سن	طبقه‌بندی	اقدام
پایین -3 z-score	دور سر کوچک میکروسفالی	➤ ارزیابی قد و وزن و تکامل کودک: ○ اگر دور سر کودک با قد و وزنش همخوانی دارد و تکامل وی طبیعی است بر اساس توالی مراقبت‌های برنامه‌ی کودک سالم پیگیری شود. (زیر ۶ ماه ۲ هفته بعد، بالای ۶ ماه یکماه بعد) ○ اگر تکامل کودک غیر طبیعی است به متخصص کودکان ارجاع دهید ➤ اگر دور سر کودک با قد و وزنش همخوانی ندارد و تکامل وی طبیعی است، دور سر پدر و مادر و افراد درجه‌ی اول خانواده را ارزیابی کنید: ○ اگر دور سر پدر و مادر کوچک است، کودک بر اساس توالی مراقبت‌های برنامه‌ی کودک سالم پیگیری شود. (زیر ۶ ماه ۲ هفته بعد، بالای ۶ ماه یکماه بعد) ○ اگر دور سر پدر و مادر کوچک نیست به متخصص کودکان ارجاع داده شود.
بالای $+3$ z-score	دور سر بزرگ ماکروسفالی	➤ ارزیابی قد و وزن و تکامل کودک: ○ اگر دور سر کودک با قد و وزنش همخوانی دارد و تکامل وی طبیعی است بر اساس توالی مراقبت‌های برنامه‌ی کودک سالم پیگیری شود. (زیر ۶ ماه ۲ هفته بعد، بالای ۶ ماه یکماه بعد) ○ اگر تکامل کودک غیر طبیعی است بررسی گردد. ➤ اگر دور سر کودک با قد و وزنش همخوانی ندارد و تکامل وی طبیعی است، دور سر پدر و مادر و افراد درجه‌ی اول خانواده را ارزیابی کنید: ○ اگر دور سر پدر و مادر بزرگ است، کودک بر اساس توالی مراقبت‌های برنامه‌ی کودک سالم پیگیری شود. (زیر ۶ ماه ۲ هفته بعد، بالای ۶ ماه یکماه بعد) ○ اگر دور سر پدر و مادر بزرگ نیست به متخصص ارجاع داده شود.
مساوی -3 z-score تا مساوی $+3$ z-score و روند افزایش دور سر نامعلوم یا روند افزایش دور سر متوقف شده یا غیر صعودی با منحنی میانه	نیازمند بررسی بیشتر از نظر دور سر	➤ پی‌گیری ○ زیر ۶ ماه: ۲ هفته بعد ○ بالای ۶ ماه: ۱ ماه بعد
مساوی -3 z-score تا $+3$ z-score و موازی با منحنی میانه	دور سر طبیعی	➤ ارزیابی کودک طبق بوکلت انجام شود

تفسیر شاخص های رشد

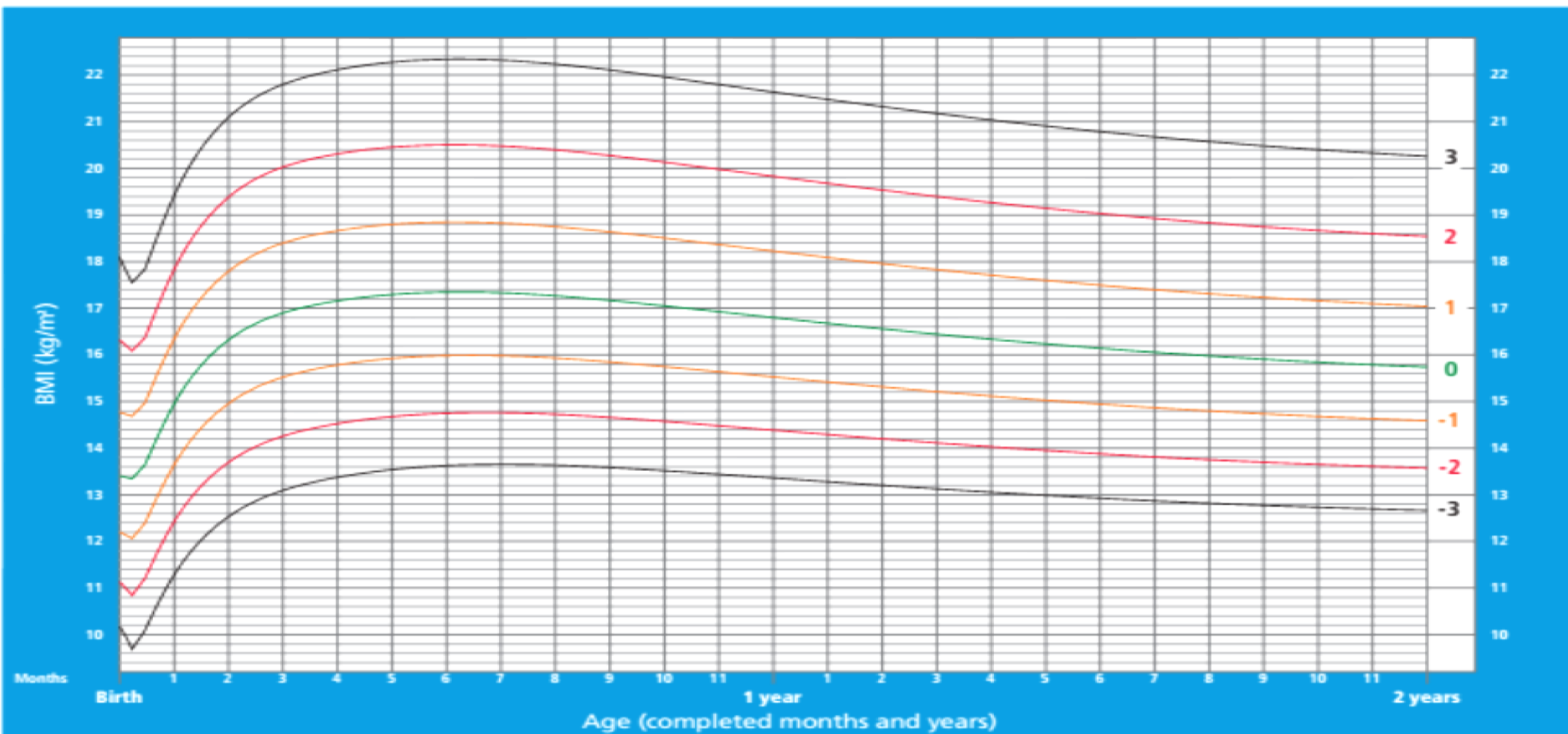
z-score	قد برای سن	وزن برای سن	وزن برای قد	نمایه ی توده ی بدن برای سن
بالای ۳			چاق (Obese)	چاق (Obese)
بالای ۲	طبیعی		اضافه وزن	اضافه وزن
بالای ۱	طبیعی		خطر احتمالی اضافه وزن	خطر احتمالی اضافه وزن
میانگین (۰)	طبیعی	طبیعی	طبیعی	طبیعی
پایین ۱-	طبیعی	طبیعی	طبیعی	طبیعی
پایین ۲-	کوتاه قد (	کم وزن	لاغر	لاغر
پایین ۳-	خیلی کوتاه قد)	خیلی کم وزن	خیلی لاغر	خیلی لاغر

تعامل کارشناسان تغذیه و کودکان در برنامه کودک سالم

- آموزش کارکنان بهداشتی
- آموزش والدین (اجرای کارگاه های تغذیه تکمیلی عملی با تاکید بر تغذیه بومی)
- شناسایی درست کودکان با مشکلات تغذیه ای و علل آن
- پایش کارکنان بهداشتی (روش صحیح اندازه گیری، دانش تغذیه ای)
- تعیین نقاط قوت و ضعف برنامه
- اطلاع صحیح از شاخص های تن سنجی
- مداخلات لازم برای کاهش سوء تغذیه در شهرستان
- حمایت غذایی از کودکان مبتلا به سوء تغذیه در خانوارهای فقیر
- کمک به خانواده برای انتخاب تغذیه مناسب بر اساس وضعیت اقتصادی خانوار
- برنامه ریزی جهت بهبود وضع تغذیه کودکان بر اساس نتایج بررسی های کشوری (پورا و ...) و داده های روتین
- حضور کارشناس مسئول تغذیه در کمیته سلامت کودکان

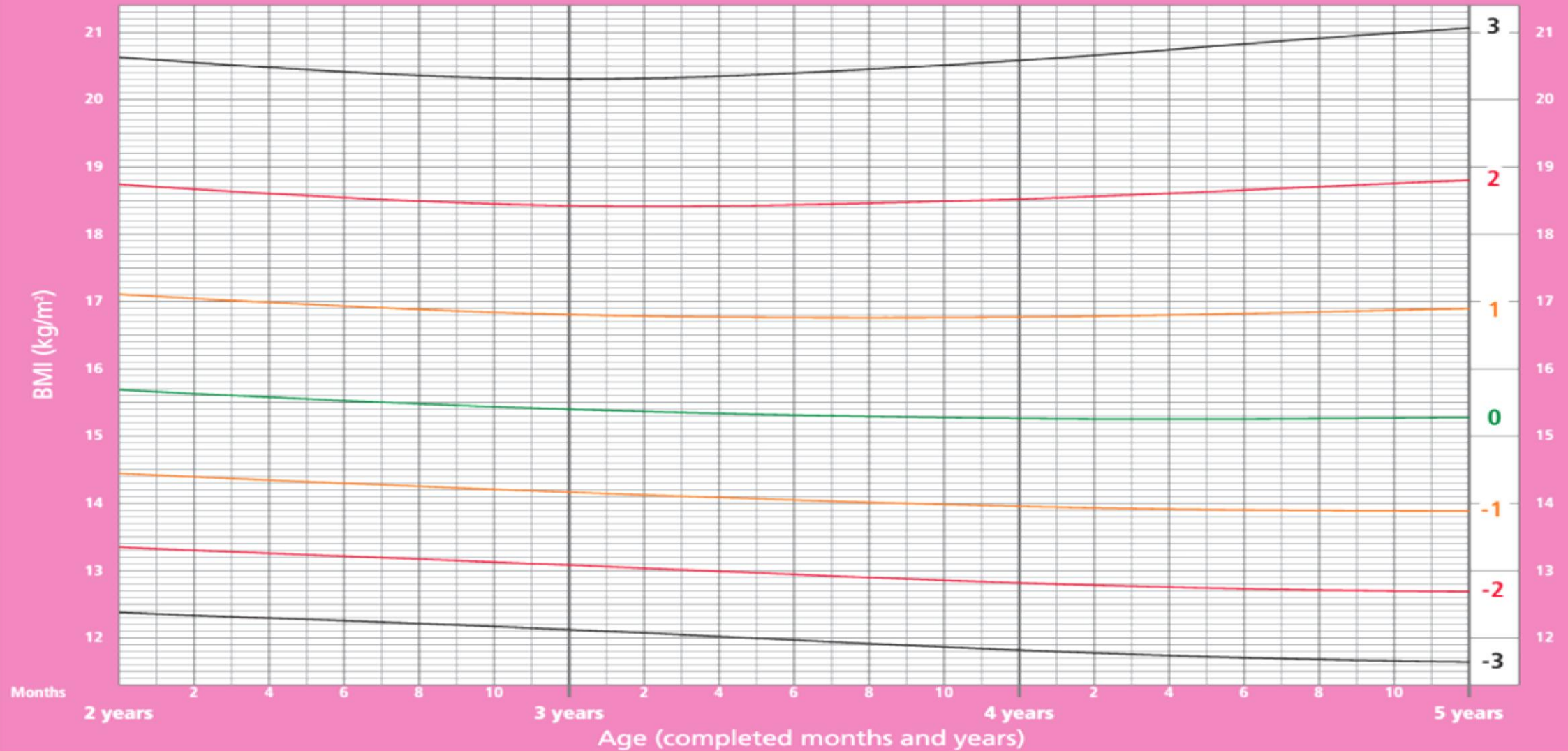
BMI-for-age BOYS

Birth to 2 years (z-scores)

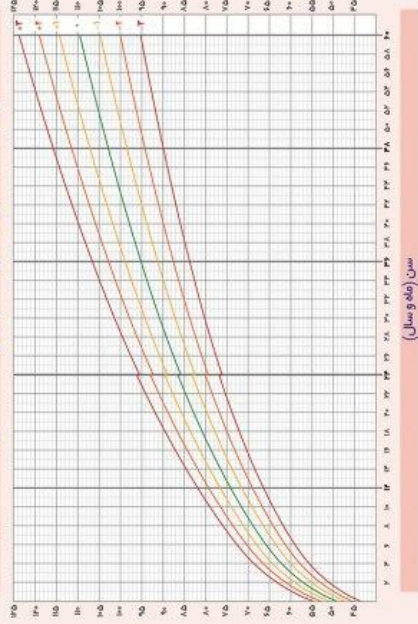

BMI-for-age GIRLS

2 to 5 years (z-scores)

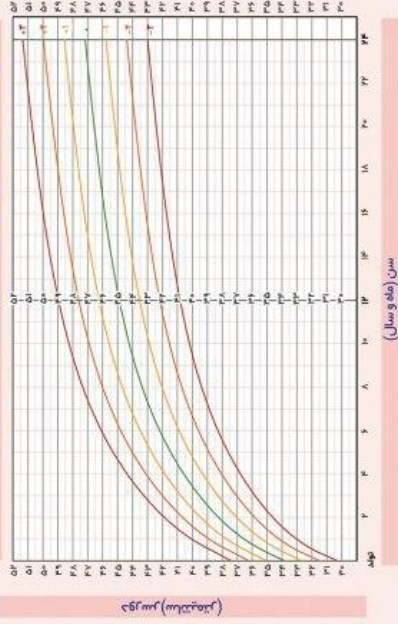

نمودار رشد (قد برای سن) دختر از تولد تا ه سالگی (Z-Score)

سن (سال و سال)

نمودار رشد و سر برای سن (دختر): از تولد تا ۲ سالگی (Z-Score)

سن (سال و سال)

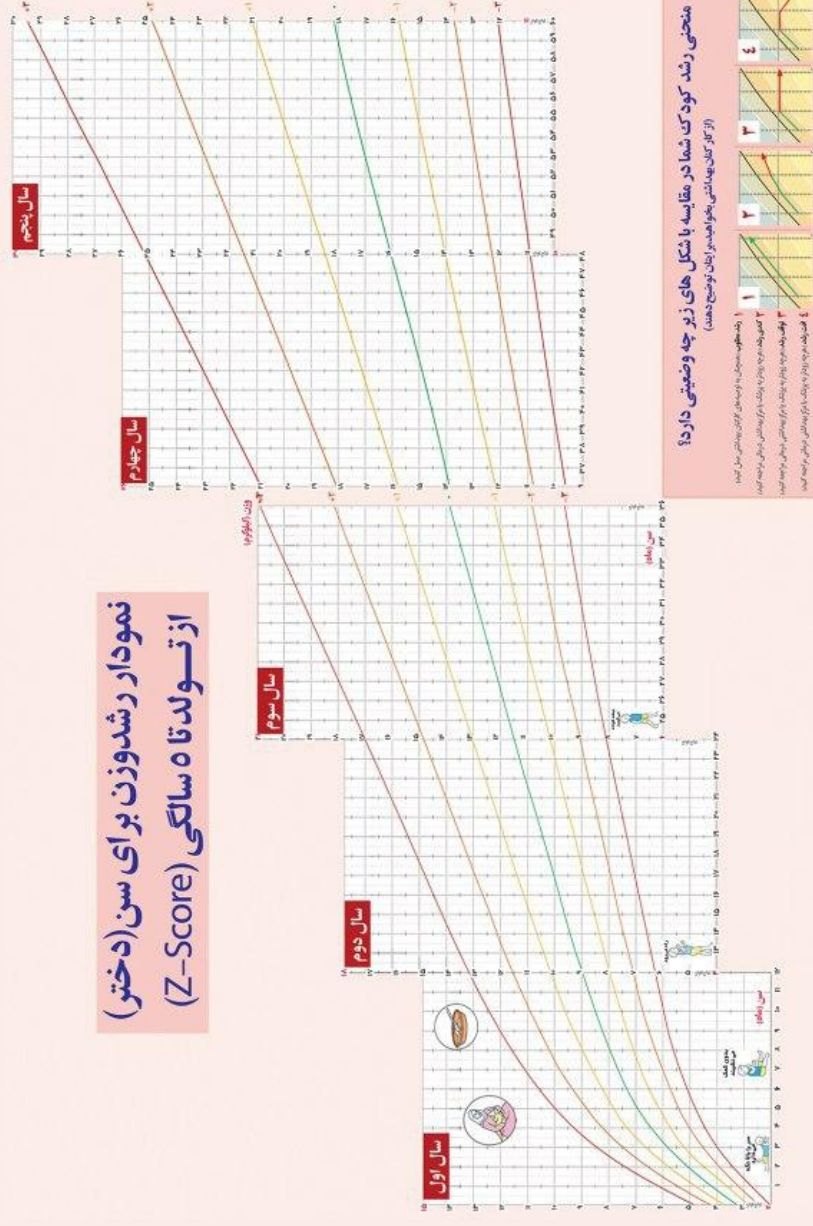
سر (متر)

وزن (کیلوگرم)

قد (سانتیمتر)

نمودار رشد (وزن برای قد) دختر از تولد تا ه سالگی (Z-Score)

منحنی رشد کودک شما در مقایسه با شکل های زیر چه وضعیتی دارد؟ (از کنار یک پدایش به عنوان مرجع برای توضیح دهید)

(پایش رشد، تغذیه، ایمن سازی)

روزن هنگام تولد: (گرم)

قد هنگام تولد: (سانتی متر)

دور سر هنگام تولد: (سانتی متر)

کودک چندمین فرزند زنده مادر است؟ (فرزند)

فاصله کودک با فرزند زنده قبل مادر: (ماه)

نوع زایمان: طبیعی ☐ سزارین ☐

چندقلویی ☐

هفته بارداری هنگام زایمان: (هفته)

ویژه دختران

شماره پررشته:

نام و نام خانوادگی کودک:

نام مادر: نام پدر:

تاریخ تولد روز: ماه: سال:

کد ملی کودک:

کد ملی سرپرست:

استان:

شهرستان:

مرکز خدمات جامع سلامت:

خانه بهداشت / پایگاه:

نشانی منزل:

سایر نکات:

تاریخ مراجعه بعدی: روز: ماه: سال:

عزیز، در صورت داشتن هر گونه مشکل در امر شیردهی به مراکز
دوره شیردهی مراجعه فرمایید.
مركز مشاوره شیردهی را از مراقب سلامت/ بهوز سوال نمایید.

در هر مراجعه به واحد بهداشتی درمانی یا مطب یا آزمایشگاه غربالگری، کارت مراقبت کودک را همراه داشته باشید. شیر مادر به تنهایی تا پایان ماه ششم زندگی و تداوم آن تا پایان سال دوم برای رشد طبیعی شیرخوار ضروری است. با واکسیناسیون به موقع، سلامت کودک خود را تضمین کنید.

جدول تقویم واکسناسیون

سن	نوع واکسن	سن	نوع واکسن	سن	نوع واکسن
بدو تولد	ب ث ژ - فلج اطفال خوراکی - هیاتیب ب	۱۲ ماهگی	MMR		
۲ ماهگی	فلج اطفال خوراکی - پنج‌گانه *	۱۸ ماهگی	سه‌گانه - فلج اطفال خوراکی - MMR		
۴ ماهگی	فلج اطفال خوراکی - پنج‌گانه - فلج اطفال تزریقی	۶ سالگی **	سه‌گانه - فلج اطفال خوراکی		
۶ ماهگی	فلج اطفال خوراکی - پنج‌گانه				

✱ واکسن پنج‌گانه شامل (دیفتری، کزاز، سیاه‌سرفه، هیاتیب ب، هوفیلوس آنفولانزا تیپ ب) می‌باشد.
 ✱✱ پی از آخرین نوبت واکسن سه‌گانه، هرده سال یکبار واکسن دوگانه ویزه بزرگسالان باید تزریق شود.

توضیحات:

نکات

- کودکان خود را طبق جدول راهنمای ایمنساری در برابر بیماری‌های سل، فلج‌اطفال، هیاتیب ب، دیفتری کزاز، سیاه‌سرفه، سرخج، سرخچه، اوریون و هوفیلوس آنفولانزا تیپ ب واکسنه کنید.
- سرمادرگنی با اسهال خفیف مانع از انجام به‌موقع واکسناسیون نیست.
- قبل از انجام واکسناسیون حداقل ۱۵ دقیقه در مرکز واکسناسیون حضور داشته باشید.
- جهت تسکین درد، یخ فراری و یا تب راهنمایی لازم را از واکسناسیونر سؤال فرمایید.
- در صورت تب بالا و یا هر گونه عارضه شدید و یا غیر معمول به واحد ارائه خدمات بهداشتی درمانی مراجعه فرمایید.

نوع واکسن	تاریخ این مراجعه	سوال واکسن	نام یا مهر واکسناسیونر	نوع واکسن	تاریخ عارضه	سوال واکسن	نام یا مهر واکسناسیونر
ب ث ژ (BCG)	/ /	/	بار اول	پنج‌گانه (DTP-B-Hib)	/	/	
بدو تولد	/ /	/	بار دوم		/	/	
بار اول	/ /	/	بار سوم		/	/	
بار دوم	/ /	/	بار اول	سه‌گانه (DTP-DT)	/	/	
بار سوم	/ /	/	بار دوم		/	/	
بار سوم	/ /	/	بار اول	سه‌گانه، سرخج، اوریون (MMR)	/	/	
یادآور ۱	/ /	/	بار دوم		/	/	
یادآور ۲	/ /	/	بار دوم		/	/	
فلج اطفال تزریقی (IPV)	/ /	/	بدو تولد	هیاتیب ب (Hep-B)	/ /	/	

توضیحات:

غذای کمی را از مقدار کم شروع و به تدریج متناسب با اشتهای کودک بیشتر کنید و غذاهای هر مرحله را به مرحله بعد اضافه کنید.

[illegible]

کودکان به تعداد وعده‌های غذایی بیشتر نیاز دارند. قبل از تهیه غذا و دادن غذا به کودک دست‌های خود را بشویید. قبل از دادن غذا به کودک دست و صورت او را بشویید و از ظرف و قاشق تمیز و بهداشتی استفاده کنید.